

ΕΠΑΙΝΟΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ

υπό του Πρύτανη Τριαντάφυλλου Α. Δ. Αλμπάνη

Παναγιώτατε,

Η Ακαδημαϊκή κοινότητα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων έχει σήμερα το προνόμιο να αποδώσει την ύψιστη τιμή του Επίτιμου Καθηγητή στην Παναγιότητά Σας. Είναι αυτές οι στιγμές που διευρύνουν τις κατανοήσεις για τις απαρχές μας και τις ταυτότητές μας, αφήνοντας στην επόμενη γενιά ένα ακόμη πλαίσιο σκέψης για την κατανόηση του κόσμου και του εαυτού. Η σημερινή τιμή στο πρόσωπό Σας αφορά σε στοιχεία που καθορίζουν τη δική Σας διαδρομή ζωής, τη συμβολή Σας ως Οικουμενικού Πατριάρχη στον ελληνισμό και το αποτύπωμά Σας στον κόσμο. Επίσης, η σημερινή τιμή αφορά στο δρόμο του διαλόγου και της δημοκρατίας που δείξατε, Εσείς, μέσα από συγκεκριμένες δράσεις Σας και πρακτικές.

Αναγνωρίζοντας, προσωπικά, το ρόλο Σας και τη συνεισφορά Σας, θα ήθελα να μου επιτραπεί να αναφέρω ότι η επόμενη γενιά 'οφείλει' μέσα στη νεότητά της και στο δικαίωμά της να οραματιστεί και να σχεδιάσει το μέλλον της, να σταθεί σε αυτά τα στοιχεία που σήμερα εδώ αναγνωρίζουμε στο πρόσωπό Σας. Είναι σημαντικό να μπορούμε να σκεφτούμε για σημεία που η Ορθοδοξία συναντά την επιστημονική σκέψη και το ρόλο της στην κοινωνία με επίκεντρο τον άνθρωπο. Επισημαίνω τη σημασία μιας οπτικής 'κατανόησης των πραγμάτων', ώστε να μπορέσουμε να αποτυπώσουμε και να αναγνωρίσουμε ότι αποτελεί μέρος του ελληνισμού ανεξάρτητα από τις όποιες ερμηνείες και προσέγγιση υιοθετεί κανείς.

Με αυτόν τον πρόλογο και από τη θέση του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων θα ήθελα να Σας ευχαριστήσω για την αποδοχή και την παρουσία Σας εκ νέου στο Πανεπιστήμιό μας, του οποίου το διδακτικό βήμα και τα εργαστήρια θα είναι στη διάθεσή Σας. Αυτή η διαθεσιμότητα στην οποία αναφέρομαι αναδεικνύει ακριβώς το σημείο συνάντησης της πορείας Σας και της προσωπικότητάς Σας με την επιστημονική έρευνα και τη σημασία της για την κοινωνία και την οικονομία στο πλαίσιο μιας οπτικής όπου η πανεπιστημιακή έρευνα κεφαλαιοποιείται, προκειμένου να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης της χώρας.

Ταυτόχρονα με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, τα Γιάννενα κι η Ήπειρος, ένας πολύ όμορφος τόπος, θα είναι διαθέσιμος για Εσάς και η παρουσία Σας θα αποτελεί τιμή, αναγνωρίζοντας τη σημασία Σας για τον τόπο και τη χώρα!

Τα γράμματα στα Γιάννενα, μετά την απελευθέρωση και μέχρι την ίδρυση του Πανεπιστημίου μας το 1964, πέραν των δομών της δημόσιας εκπαίδευσης, έχουν συνδεθεί με την εκκλησία και τη συμβολή των Μητροπολιτών Ιωαννίνων, που όλοι τους ήταν μέχρι το 1958 απόφοιτοι της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης: Ο πρώτος, Γερβάσιος Ωρολογάς, Μέγας Πρωτοσύγκελος του Οικουμενικού Θρόνου, ο Γερμανός Καραβαγγέλης για λίγο, κυρίως ο Σπυρίδων Βλάχος, μετέπειτα Αθηνών, που με τη συνεργασία του με τον μετέπειτα διάδοχό του στα Γιάννενα Δημήτριο Ευθυμίου-Παππά, ιδρύουν τη Σχολή Βελλάς και την Ιερατική Σχολή της νήσου των Ιωαννίνων κατά τα πρότυπα του Λυκειακού Τμήματος και της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Αυτό το πλαίσιο αποτέλεσε για πολλά από τα πρώτα μέλη ΔΕΠ του Πανεπιστημίου μας σημείο αναφοράς, τους γνωστούς ως «ΒΕΛΑΪΤΕΣ», αλλά και δημιούργησε στον τόπο μια παράδοση για τη σημασία των γραμμάτων, η οποία σχεδόν αναπόδραστα συνδέθηκε με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Το Πανεπιστήμιό μας ιδρύθηκε σε μία επαρχιακή πόλη με εξαιρετική υποστήριξη από τη βάση και όλους τους φορείς του τόπου μας, ανοικτό πέραν των συνόρων στο χώρο της Βαλκανικής, της Ευρώπης, των ΗΠΑ και σε όλο τον κόσμο. Γι' αυτό αντιλαμβανόμαστε πλήρως τον αγώνα Σας για την επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης και αναγνωρίζουμε τη σημασία της όχι μόνο για τον ελληνισμό αλλά για τον Τουρκικό λαό υπό μία οπτική οικουμενικότητας.

Σήμερα, λοιπόν, Εσείς ο πλέον επιφανής Χαλκίτης, βρίσκεστε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, και να μου επιτρέψετε να πω ότι η παρουσία Σας εδώ, στο μεγάλο εκπαιδευτικό ίδρυμα των Ιωαννίνων, ανακαλεί στη μνήμη μας αυτούς τους Χαλκίτες, όπως και τον αλησμόνητο για πολλούς Πατριάρχη Αθηναγόρα, από το Βασιλικό Ιωαννίνων, αναδεικνύοντας την οικουμενικότητα της γνώσης. Με αυτή ακριβώς την οικουμενικότητα είναι συνυφασμένος ο Ελληνισμός και είναι αυτή η οικουμενικότητα που η δική Σας παρουσία προεσβεύει. Η οικουμενικότητα αυτή αποτυπώνει τα ανοιχτά σύνορα της γνώσης και τη δυναμική του ανθρώπινου υποκειμένου προφανώς μέσα στην ευαλωτότητά του αλλά, κυρίως, αποτυπώνει την προσφορά και την αλληλεγγύη, όπως αυτά κοινωνούνται από Εσάς που τιμούμε σήμερα.

Παναγιώτατε, βρισκόμαστε σήμερα εδώ, με Εσάς τιμώμενο από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, και αντιστοίχως αποτελεί τιμή για μένα, προσωπικά, να καταθέσω στο πλαίσιο της ομιλίας μου ότι ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος έχει συγκεντρώσει, από την αρχή της Πατριαρχίας, τους Ορθόδοξους Πατριάρχες και Προέδρους των Τοπικών Εκκλησιών, με γνώμονα την ενότητα και την ειρήνη, φέρει μαζί του αποτυπώματα του ελληνισμού από τη Μικρά Ασία, τα ασκηταριά της Καππαδοκίας, τους χωμάτινους δρόμους, τα ρυάκια και τις πλαγιές του Πόντου, τα χαλάσματα και τις ρεματιές της Ανατολικής Θράκης από τη Σηλυβρία μέχρι την Αδριανούπολη, και είναι αυτά που συνδέουν εμένα προσωπικά με τη σημασία της σημερινής τιμής στο Πρόσωπό Σας και για αυτή τη στιγμή θα ήθελα να καταθέσω ότι είμαι

προσωπικά ευγνώμων στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Είναι η δική μου καταγωγή από την Ανατολική Θράκη, από τις 40 Εκκλησιές, τον τόπο των προγόνων μου, που γνώρισα μέσα από τις αφηγήσεις, και περπάτησα, μεγάλα, αναζητώντας απαρχές και ρίζες, αρχές και τέλη, γεγονότα και αφηγήσεις. Σε αυτή τη δική μου προσωπική συνάντηση με 'αυτό' που εκπροσωπείτε Εσείς, αισθάνομαι ευγνώμων για την παρουσία σας. Μοιάζει αυτή η στιγμή να δημιουργεί ένα ψυχικό κεφάλαιο που επιτρέπει στο παρελθόν να συνυπάρχει στο παρόν και στο μέλλον καθώς οι γενιές βρίσκουν τη συνέχειά τους. Πέρα από τη δική μου προσωπική εμπειρία, θεωρώ ότι, για το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, αυτή η στιγμή αφήνει μια παρακαταθήκη για τη συγκρότηση της ταυτότητάς μας όπως αυτή αναζητά αναφορές στους αιώνες, στους γνωστούς και στους άγνωστους τόπους και προσφέρει μια ώσμωση οικουμενικότητας μέσα από διαφορετικές διαδρομές του ελληνισμού και της Ορθοδοξίας.

Με δέσμευση στο χρέος της Πρωτόθρονης Εκκλησίας απέναντι στους χριστιανούς, Ανατολής και Δύσης, ο Πατριάρχης Κύριος Βαρθολομαίος και η περί αυτόν Ιερά Σύνοδος έχει αποδειχθεί στήριγμα στις δύσκολες στιγμές που απαιτούσαν ορθολογισμό, νηφαλιότητα, κατανόηση και αναστοχασμό. Έχει συμβάλει στην επίλυση διαφορών με εξαντλητικό διάλογο, αλλά και αποφασιστικότητα, χωρίς να αλλάζει από τις αμφιταλαντεύσεις των ευεργετηθέντων, παραμένοντας αφοσιωμένος στο χρέος του. Από τα πρώτα χρόνια της Πατριαρχίας του επιλύει αμέσως το ακέφαλο της Εκκλησίας της Αλβανίας, τη σύγχυση στο Πατριαρχείο Σόφιας, το ακυβέρνητο του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων και της Εκκλησίας της Κύπρου. Μερμνά για τους χριστιανούς των ιστορικών μεταβολών της τελευταίας εκατονταετηρίδος και δρα με εποικτικό τρόπο στην Εσθονία, στην Ουκρανία, στη Β. Μακεδονία πρόσφατα, με υπομονή, συχνά βιώνοντας ταπεινώσεις και ύβρεις- ένας ρόλος μητέρας παραπέμποντας για τους χριστιανούς στο ρόλο της Μητέρας Εκκλησίας. Υπό αυτή την οπτική, συχνά έχει αναδειχθεί μέγας διδάσκαλος και Καθηγητής του διαλόγου και της ελπίδας για τους λαούς της Βαλκανικής, δημιουργώντας ανοιχτούς ορίζοντες για τη νέα γενιά σε πολύ δύσκολες πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες, σε έναν πολύπλοκο κόσμο που έχασε τις βεβαιότητες μιας μεταπολεμικής ευημερούσας εποχής.

Ο Πατριάρχης Κύριος Βαρθολομαίος με τις εξαιρετικές σπουδές, απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, προικισμένος με φιλομάθεια θα σπουδάσει (1963-1968) τον κόσμο της Καθολικής Εκκλησίας πάνω στο Κανονικό Δίκαιο στο Ινστιτούτο Ανατολικών Σπουδών στη Ρώμη, θα γνωρίσει από κοντά τον προτεσταντικό κόσμο στο Οικουμενικό Ινστιτούτο Bossey στην Ελβετία και την Καθολική Θεολογία στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου. Πολύγλωσσος, αφουγκράστηκε τις πολιτικές και επιστημονικές ζυμώσεις της εποχής που ανέτειλε μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, έζησε την αναστολή λειτουργίας της αγαπημένης του Σχολής και αφουγκράστηκε τις οίμωγες που έρχονταν από το μέλλον για την ανθρωπότητα. Γι' αυτό ήδη από το 1973, νέος στην ηλικία

Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, θα αναλάβει το νεοσυσταθέν πατριαρχικό γραφείο υπό τον Πατριάρχη Δημήτριο και για δεκαεπτά έτη θα εκπροσωπήσει το Οικουμενικό Πατριαρχείο σε όλα τα διεθνή, διαθρησκειακά και διαχριστιανικά fora, επιμένοντας στη συνεργασία των λαών, την υπεράσπιση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, την εξάλειψη των διακρίσεων και της φτώχειας. Είναι, νομίζω, αυτή η περίοδος που ο Πατριάρχης Κύριος Βαρθολομαίος συνειδητοποίησε τη σημασία της ρύπανσης και υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος, την υπερεκμετάλλευση των πόρων της γης, τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής που απειλούν τον άνθρωπο, τα ζώα και τα φυτά, το ύδωρ και τις θάλασσες, συνδράμοντας από μέρους του την επιστήμη με μία ποικιλία οικολογικών συνεδρίων και δράσεων, ώστε να γίνει ευπρόσδεκτα ακουστή από το μέγα πλήθος των ανθρώπων κάθε θρησκείας και φυλής και όλων των πολιτικών σχημάτων όπου γης. Είναι αυτή η πορεία που πρώτα αναγνώρισε αυτό που πολλές δεκαετίες μετά ορίσαμε ως ONE HEALTH, Europe Goes Green, αλλά και όλες τις σύγχρονες προκλήσεις που αφορούν στην κλιματική αλλαγή, τη μετανάστευση, ζητήματα ισότητας, αλληλεγγύης και ό,τι εννοιολογεί τον όρο 'κρίση' στις μέρες μας.

Συγχρόνως αυτήν την ίδια περίοδο, όπως προκύπτει από τη συνέχεια και απ' ό,τι έρχεται στο φως της δημοσιότητας, ο τότε Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, ένας πολίτης της Οικουμένης, δομεί ισχυρούς δεσμούς με ασκητικές προσωπικότητες της Ελλάδος, στο Άγιο Όρος, την Κρήτη, τη Ρόδο, την Εύβοια, την Αθήνα και σε όλο τον κόσμο, μεταξύ αυτών και με τον Άγιο Παΐσιο, που ο εορτασμός της μνήμης του και τα θυρανοίξια οδήγησαν τα βήματα του Πατριάρχη Κυρίου Βαρθολομαίου και στη σημερινή ακαδημαϊκή σύναξη.

Δεν θα απαριθμίσω τις τιμητικές διακρίσεις από όλες τις νεότερες Ορθόδοξες Εκκλησίες και τα κράτη, από τη Ρωσία μέχρι τις Ηνωμένες Πολιτείες, τους διεθνείς οργανισμούς και τα πολυάριθμα Πανεπιστήμια στο εξωτερικό και την Ελλάδα, αλλά να μου επιτρέψετε να επισημάνω και μόνο τον κόπο να βρεθείτε σε όλες αυτές τις εκδηλώσεις τιμής, να επισημάνω τον κόπο να βρεθείτε και να ξαναβρεθείτε κοντά στους πιστούς στις Μητροπόλεις του Πατριαρχείου στην Τουρκία, στις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών, και όπου προσκαλείσθε, πάντα παρών με ανοιχτή διαθεσιμότητα, στο Άγιο Όρος, στις Αρχιεπισκοπές και τις Μητροπόλεις του εξωτερικού, στη Χάλκη και την Ίμβρο και την Παναγία Σουμελά. Και πάνω απ' όλα να δέχεσθε στο Πατριαρχικό γραφείο σας από ηγέτες κρατών μέχρι απλούς χριστιανούς από την Πόλη και όλο τον κόσμο σε καθημερινό μετερίζι, προσφέροντας με όρους αισθητηριακής εμπειρίας, σε όλους, ένα παράδειγμα δεκτικότητας, διαθεσιμότητας και δέσμευσης.

Θέλω να επισημάνω μόνο την τεράστια προσπάθεια που κάνατε το 2016 με τη σύγκληση της Πανορθόδοξου Συνόδου στην Κρήτη, μια προσπάθεια για τη συγκρότηση της ενότητας της εκκλησίας και της ανθρωπότητας, που φανέρωσε, όμως, την παθογένεια του κατακερματισμένου κόσμου της Ευρώπης και τη θυσία της ενότητας στην εξουσιαστική αντίληψη της ιδιοτέλειας.

Παναγιώτατε, κλείσατε 60 χρόνια ιεροσύνης, 31 Πατριαρχίας, σχεδόν 50 από τη χειροτονία σας ως Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, δείχνοντας έναν δρόμο ενότητας, διαλόγου, μετριοπάθειας και συνοχής. Δίνετε ένα μήνυμα Δημοκρατίας ειδικά στις μέρες μας, που τόσο πολύ το έχει ανάγκη η Πολιτεία στο πλαίσιο της σκέψης και της νομοθέτησης για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Επαναφέρατε τη λειτουργία του συνοδικού θεσμού με τρόπο πλήρους δημοκρατικής συμμετοχής εκ περιτροπής όλων των Μητροπολιτών του Οικουμενικού Θρόνου και εκ περάτων της γης, Ρωμιών εκ καταγωγής και εκ χάριτος, όλων των εθνών! Σε μία περίοδο που οι θεσμοί δοκιμάζονται διασώζετε με αυτόν τον τρόπο τη δημοκρατική λειτουργία, που είναι στην πραγματικότητα η καλύτερη συνοχή ενός πολιτεύματος με εφαρμογή σε όλους τους κοινωνικούς θεσμούς, όπως διέσωσε στη μακρά πορεία της η Εκκλησία με την «ψήφο των πλειόνων», ήδη από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο το 325 μ.Χ. στη Νίκαια της Βιθυνίας, εν μέσω μονοκρατορίας της αυτοκρατορικής αρχής, τη δημοκρατία των Ελληνικών πόλεων και την παρέδωσε ως πολιτισμό στις νεότερες και σύγχρονες πολιτείες.

Με μία τέτοια ακτίνωση του Οικουμενικού Πατριαρχείου καθίσταται κατανοητό, γιατί ο λόγος Σας για την προστασία του περιβάλλοντος έχει εξαιρετικά υψηλό αντίκτυπο. Χωρίς να αμφισβητείται ο λόγος των επιστημόνων, δεν μπορεί κανείς να αγνοήσει ότι ο δικός Σας λόγος έχει εξαιρετική σημασία σε όλο τον κόσμο, στη νέα γενεά και στο χώρο της εκπαίδευσης. Ο λόγος Σας για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου, το διάλογο και τη διαθρησκευτική συνεργασία είναι αποδεκτός από τους θρησκευτικούς ηγέτες ποικίλων πολιτικών συστημάτων σε όλο τον κόσμο. Η προσωπικότητα που είναι σε θέση να αναγνωρίζει και να υπηρετεί τις αρχές της επιστήμης, που κατανοεί την επιστήμη στην υπηρεσία της κοινωνίας και του ανθρώπου και αναδεικνύει τη σημασία του ανθρώπινου υποκειμένου ως παράγοντα αλληλεγγύης, συνοχής, δημοκρατίας και ανθρωπισμού δεν μπορεί παρά να έχει διακριτή σημασία στην οικουμενικότητα και αυτό σήμερα αναγνωρίζουμε στο πρόσωπό Σας.

Παναγιώτατε,

Αποτελεί μέγιστη τιμή για το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων που είστε μαζί μας! Σας ευχαριστούμε!

Ιωάννινα 13-7-2022